

Demografinė situacija verčia keisti požiūrį į vyraujančią situaciją darbo rinkoje penkiasdešimtmečių ir šešiasdešimtmečių atžvilgiu. Užimtumo tarnyba pasidomėjo Lietuvos įmonėse ir įstaigose dirbančių pensinio ar artimiausiais metais pensinio amžiaus sulauksiančių darbuotojų padėtimi. Darbdavių apklausa atskleidė, kad tik kas antroje yra tokio amžiaus žmonių – tai nurodė 51 proc. apklaustųjų.

Didesnėse įmonėse ir įstaigose dirba daugiau vyresnio amžiaus darbuotojų. Tai konstatavo 84 proc. darbdavių, kurių įmonėse personalas viršija 250 dirbančiųjų. Ir tik kas trečia maža įmonė (iki 10 darbuotojų) nurodė, kad dirba tokio amžiaus žmonės.

Daugiausiai tokių darbdavių – viešojo valdymo, vandens tiekimo, nuotekų valymo ir atliekų tvarkymo, švietimo, elektros, dujų ir garo tiekimo veiklos sektoriuose. Čia trys ketvirtadaliai ir daugiau darbdavių teigė turintys darbuotojų, kurie jau yra pensinio amžiaus arba toks sukaks artimiausiais metais. Beveik du trečdaliai šių darbdavių – sveikatos priežiūros ir socialinio darbo, žemės ūkio, apdirbamosios gamybos sektoriuose.

Vyresnio amžiaus darbuotojų mažiausiai dirba tarp informacijos ir ryšių (nesiekia ketvirtadalio), finansinės ir draudimo bei profesinės, mokslinės ir techninės veiklos (trečdalis) įmonėse.

„Šie duomenys iš dalies patvirtina tai, ką stebime darbo rinkoje. Vyresnio ir pensinio amžiaus darbuotojai daugiausiai dirba švietimo ir sveikatos priežiūros įstaigose, kurios susiduria su dideliu žmogiškųjų išteklių trūkumu. Kartos nepersidengia, o jaunoji karta nepakankamai papildo dar dirbančių vyresnių darbuotojų gretas. Jiems išėjus į pensiją, šioms įstaigoms teks spręsti dar didesnes personalo samdos problemas“, – pabrėžė Užimtumo tarnybos direktorė Inga Balnanosienė.

Net 63 proc. darbdavių, turinčių priešpensinio amžiaus darbuotojų, nurodė, kad pensinio amžiaus sulaukę žmonės greičiausiai liks dirbti organizacijoje. Ketvirtadalis garantavo, kad tikrai liks dirbti – su jais iš anksto suderintos darbo sąlygos sulaukus pensinio amžiaus. Daugiausiai tokių darbdavių – viešojo valdymo sektoriuje, meninės, pramoginės ir poilsio organizavimo, nekilnojamojo turto operacijų, finansinės ir draudimo veiklomis užsiimančiose įmonėse.

Atsisveikinti su pensijos sulaukusiais darbuotojais ketina kas aštuntas (12 proc.) darbdavys. Daugiausiai tokių įmonių – informacijos ir ryšių sektoriuje (22 proc.).

Pasak I.Balnanosienės, informacinių technologijų srityje dažniausiai dirba veržlios jaunos komandos, todėl vyresnio amžiaus darbuotojų įgūdžiai, tikėtina, neužtikrina veiklos efektyvumo ir spartos, o sulaukus pensijos jų paslaugų atsisakoma. „Visgi įmonės, kurios investuoja į darbuotojų mokymus ir kompetencijų atnaujinimą, retai susiduria su darbuotojo amžiaus problema“, – sakė Užimtumo tarnybos direktorė.

Darbdaviai dažnai teigia, kad darbuotojo žinios ir įgūdžiai yra svarbiausi, tačiau tik 45 proc. jų, turinčių pensinio ir priešpensinio amžiaus darbuotojų, teigė, kad reikalinga tokių darbuotojų patirtis. Daugiausiai (60 proc.) darbdavių, vertinančių vyresnių darbuotojų kompetencijas – vandens tiekimo ir nuotekų valymo, elektros, dujų ir garo tiekimo, nekilnojamojo turto operacijų sektoriuose.

Švietimo sektoriuje trečdalis (33 proc.), darbdavių įvardijo tokių darbuotojų žinių ir įgūdžių reikalingumą, o žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriuje – 45 proc.

Kai kurių darbdavių skepticizmą dėl pensinio ir priešpensinio amžiaus darbuotojų patirties iliustruoja tokie atsakymai: „Ne visi pensinio amžiaus sulaukę darbuotojai sugeba ir toliau produktyviai dirbti“, „Kvalifikacija ir vidinė motyvacija mažėja, tėvai nenori, kad su jų vaikais dirbtų pensinio amžiaus mokytojai“, „Pensinio amžiaus žmogus turi ilsėtis, dirbo visą gyvenimą, pakaks“.

Visgi teigiamų atsiliepimų apie vyresnius kolegas gauta daugiau: „Kiekvienas atvejis individualus, jei darbuotojas nori dirbti, tai ir dirba, tai pačio darbuotojo apsisprendimas“, „Žmogus nori dirbti, įmonei pravers darbo tęstinumas“, „Pensinis amžius ne kliūtis dirbti toliau“, „Priklausys nuo pensinio amžiaus sulaukusio darbuotojo, tai individualu, pagal situaciją“.

I.Balnanosienės teigimu, prasčiau vertinantys vyresnius kolegas, jaunesni darbuotojai galbūt programuoja ir savo ateitį bei kartos požiūrį, nesusimąstydami apie jau dabar darbo rinkoje vykstančius pokyčius: „Kiekvienas šalies gyventojas, nepriklausomai nuo amžiaus, turėtų kuo ilgiau išlikti aktyvus ir darbingas.“

Pernai vyresnių kaip 50 metų amžiaus asmenų įdarbinta 2,4 proc. daugiau nei 2022 m. – iš viso 50,2 tūkst. tokio amžiaus asmenų sugrįžo į darbo rinką. Vyresnių kaip 60 metų žmonių įdarbinimas augo labiau – 6,9 proc. Užimtumo tarnybai tarpininkaujant įsidarbino 11,5 tūkst.

Kasmetinis darbdavių nuomonės tyrimas vyko 2023 m. spalio-lapkričio mėnesiais. Jo metu apklausta 2,5 tūkst. šalies įmonių ir įstaigų, kuriose dirba 158,5 tūkst. darbuotojų.

